

KERTINĖ PARAŠTĖ

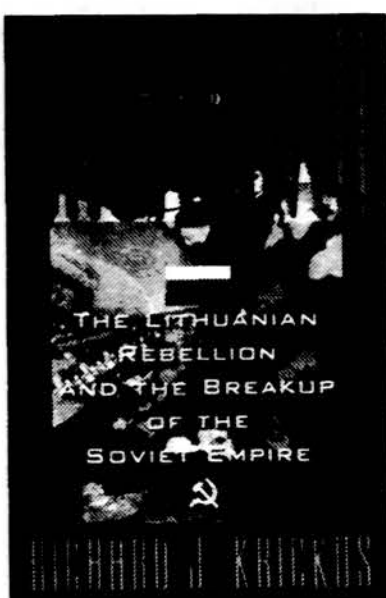
Nuogom rankom prieš imperiją

Kokia maloni staigmena — Borders knygų krautuvės istorijos skyriuje ant naujos knygos nugarėlės lietuviška trispalvė! Ji juodame fone skiria žodžius *Krickus* ir *Showdown*. Knygą nuėmus nuo lentynos pamatai, kad viršelyje matyti garsioji Sausio tryliktosios nuotrauka, kurioje vyrų būrys bando nustumti tanką nuo jo suvažinėtoms mergaitėms prie Vilniaus radijo ir televizijos bokšto. Vel lietuviška trispalvė ir raudonoji vėliava su geltonu kiju ir pjautuvu. Didelėmis raudonomis raidėmis *Showdown*, tada antrinė antraštė *The Lithuanian Rebellion and the Breakup of the Soviet Empire*, autoriaus pilna pavardė: Richard J. Krickus.

Autorius mums pažįstamas savo straipsniais *The Commonwealth*, politiniame ir kultūriniam JAV katalikų savaitraštyje. Krickaus straipsniai pasirodė Lietuvos atgimimo išvakarėse ir žurnalo skaitytojų supažindino su Lietuvos Katalikų Bažnyčios padėtimi ir *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikų* leidimu. Tai buvo svarbus įnašas Lietuvos atgimimui.

Richard J. Krickus šiuo metu yra Mary Washington College Distinguished Professor of Political Science. Jo bakalauro laipsnis yra iš College of William and Mary, magistro laipsnis iš University of Massachusetts, o daktaratas iš Georgetown University. Kartu su kun. Geno Barone įkūrė National Center for Urban Ethnic Affairs. Buvo saugumo klausimų tyrinėtojas Hudson Institute ir turėjo H.L. Oppenheimer Chair for Warfighting Strategy U.S. Marine Corps University. Jo straipsniai yra pasirodę *Washington Post*, *Wall Street Journal*, *Christian Science Monitor*. Jį matome televizijoje, komentuojantį įvykius Rytų Europoje.

Sovietų Sąjungos suaižėjimą Krickus jau buvo pranašavęs 1987 metais išleistoje knygoje *Superpowers in Crisis: Implications of Domestic Discord*. Dabartinėje savo knygoje jis kaupia dėmesį lietuvių tikrai svarbiu įnašu Sovietų Sąjungos sugriuvime. Autorius dalyvavo Lietuvos seimo rinkimų stebėtoju 1990 metais, todėl pats yra istorinių įvykių liudininkas. Jo įspūdžiai ir įžvalgos verti dėmesio. Pavyzdžiui, jis svarsto išeivijos reakciją į prezidentinius rinkimus:

„Landsbergio ir Lozoraičio vienas po kito pralaimėjimai pritrėnkė Šiaurės Amerikos diasporą. Beveik penkiasdešimt metų kovoję prieš sovietinę valdžią savo senajoje tėvynėje, jie buvo pasibaisėję, kad 'komunistai' vėl sugrįžo valdyti. Egziliuje jie palaikė Lietuvos tautinį gyvenimą, kovojo prieš brutalią sovietinę valdžią ir teikė Sąjūdžiui kritinę paramą užsienyje. Būtų klaidinga pervertinti politinę Lietuvos diasporos įtaką. Jei 800,000 lietuvių kilmės asmenų būtų gyvenę ne JAV, bet kuriame kitame krašte, jų galimybės įtaigauti įvykius Sovietų Sąjungoje būtų buvę kur kas mažesnės — gal net nulis. Lietuvos 'specialus statusas' nebūtų egzistavęs ir Gorbaciovio 'Baltijos problema' nebūtų tiek grėsminga jo režimui. Bet šioje kovoje lietuviai Amerikoje buvo gyvybiškai svarbūs, nes jie buvo pasaulio stipriausios valstybės piliečiai, kurioje svarbus spaudimas ir valdžios žmonės sutiko būti sąjungininkais Lietuvos laisvės siekyje.

Gorbušius supratimas, kad Vasiliovičius buvo desperatiškai reikalingi artimi ir draugiški ryšiai su Washington'u, veikė lietuvių naudai. Yra racionalu galvoti, kad be diasporos Amerikoje, Lietuvos laisvės sąjūdis būtų buvęs jėga išardytas, kad būtų buvęs pultas Seimas, kad Landsbergis būtų buvęs įkalintas ar net nužudytas. Kai Viktoras Nakas atsistatydino iš Lietuvos ambasados politinio patarėjo pareigų protestu dėl Lozoraičio atleidimo, jis sakė: 'Be diasporos Lietuva būtų buvusi kita Gruzija. Niekas JAV nebūtų susirūpinęs, kad nepriklausomybės sąjūdis būtų sutriuškintas!' (pp. 198–199)

Knygos tematika aktuali, o ji pati būtų puiki dovana lietuviškai neskaitantiems gimnazioms ir amerikiečiams draugams. Ji atgaivina įtampas ir nuostabas pilnas taip neseniai įvykusio Lietuvos atgimimo dienas. Autorius kalba kaip įvykių liudininkas Lietuvoje, bet taip pat užrašo istorijai svarbų JAV lietuvių veikėjų vaidmenį tuo Lietuvai didelių galimybių ir didelių pavojų metu.

Gyvenimas Dievui ir žmonėms

Prelato dr. Juozo Prunskio
65-erių metų kunigystės
ir 90 metų amžiaus sukaččiai

ALDONA VASILIAUSKIENĖ

Nepakartojami Lietuvos gamtovaizdžiai: miškai, ežerai ir ežerėliai, upės ir upokšniai, vingiuojantys tarp kalnelių ir lygumų — visko čia užtenka. Neveltui juk šis mažas kraštas vadinamas Marijos Žeme. O Petras tapo kunigu, jauniausias — Juozas apylinkėje išgarsėjo kaip veterinorius. 1904 metais jis vedė Oną Elzbieta Gineitytę (augusią septynių vaikų šeimoje) iš Tauragnų dvaro. Juozo ir Onos tvarkomas dvaras tapo pavyzdiniu ūkiu: jo kaip pavyzdinio, turinio per 100 ha, nepalietė net žemės reforma. Deja, dabar — seniai nebėra šeiminkų, tad koks gali būti ūkis...

Iš Utenos, vaziuojant Zarasų link, pravažiavus keletą kilometrų už Daugailių ir pasukus lauko keliuku į kairę, šone palikę Dulių kaimą, privažiujant pasiekiamas Žvilbuciu dvaras. Šiandien nedaug kas iš to dvaro ir belieka, ilgai šeiminkavę svetimi nemokėjo tautoti, o tik grovė... Tačiau ir išlikę akmeniniai pastatai bei sovietmečiu petvarkytas gyvenamasis namas rodo buvusį Žvilbuciu dvaro didingumą.

O grįžtančių šeiminkų tebulaukia kiekvieną pavasarį didžiuliais žiedais pražystantis alyvos, ievos, šalia dvaro vingiuojantis upeliukšties Šiektė, kuris nuo sausros ir melioratorių išmonių dažnai pradingsta. Žemė čia itin akmeninga, tačiau žmonės ir iš tokios žemės moka išauginti javą, išlaikyti gyvulius. Šioje Žvilbuciu akmenotoje žemėje ir vaikai išaugo tvirti kaip akmenys, o vyriausiajam iš penkerių vaikų — Juozui 1997 m. gruodžio 22 d. suėjo 90 metų.

1900 metais šį dvarą, kuris kaip kaimelis buvo žinomas jau

tuvos ambasados politinio patarėjo pareigų protestu dėl Lozoraičio atleidimo, jis sakė: 'Be diasporos Lietuva būtų buvusi kita Gruzija. Niekas JAV nebūtų susirūpinęs, kad nepriklausomybės sąjūdis būtų sutriuškintas!' (pp. 198–199)

Knygos tematika aktuali, o ji pati būtų puiki dovana lietuviškai neskaitantiems gimnazioms ir amerikiečiams draugams. Ji atgaivina įtampas ir nuostabas pilnas taip neseniai įvykusio Lietuvos atgimimo dienas. Autorius kalba kaip įvykių liudininkas Lietuvoje, bet taip pat užrašo istorijai svarbų JAV lietuvių veikėjų vaidmenį tuo Lietuvai didelių galimybių ir didelių pavojų metu.

(a. II.)

Sveikiname gerbiama prelatą dr. Juozą Prunskį, 1997 m. gruodžio 22 d. sulaukusį 90 metų!

Darbas pradžios mokykloje, studijos Kauno kunigų seminarijoje

Baigus gimnaziją Juozui Prunskui iškilo dvi problemos: lešos ir pašaukimas. Dėdė Pranas Gineitis tuo metu jau buvo mokyklų inspektorius, tad paskyrė jį dirbti mokytoju į tėvų kaimynystėje esančią Dulių pradžios mokyklą.

Dulių mokyklėlė buvo nedidelė (apie 30 mokinių), tad Juozas Prunskis buvo ir mokytojas, ir mokyklos vedėjas. Gyveno Žvilbuciuose, į pamokas važinėjo arkluku, o vėliau — nusipirkto dviratį. Jaunas mokytojas mokoje ir noriai bendravo su vaikais, rengdavo vakarelius — gautas lešas panaudojo vaizdinių priemonių įsigijimui... Vėliau gili įspūdi palikdavo, kad mokytojas kartu su jais eina į bažnyčią, kartu atlieka išpažintį...

Dveji metas dirbdamas Dulių pradžios mokykloje, Juozas Prunskis pastoviai lankėsi Antrajame Utenos „Saulės“ gimnazijoje. Čia lietuvių moterų kultūros draugija (Seserys šir-

dietės) buvo įsteigusi mokyklą. Juozas Prunskis čia įsteigė skautų organizaciją, jo iniciatyva buvo leidžiamas skautų laikraštis *Žalioji vėliava*.

Mokytojaudamas Duliuose, Juozas Prunskis vieną savaitę pašventė ateities apmąstymams. Visų pirma nusprendė, kad Dievas yra. Ir jeigu Jis yra, tai verta Jam aukoti ir savąjį gyvenimą. Ir taip Juozas Prunskis nutarė tapti kunigu. „Jis pradžių sau giliai išsiaiškines Dievo buvimą, nusprendžia, kad religiniam idealams verta aukoti gyvenimą, ir įstoja į Kauno kunigų seminariją“ — rašo sukaityvininkas.

Seminarijoje būsimasis prelatas ir mokslininkas artimai susipažino su ateitininkijos atkūrėju išeivijoje, tada dar klieriku, Stasiu Yla, kun. Alfonsu Lipniūnu, kun. Alfonsu Sušinsku, Balu Chomskiu, Kazimieru Kuzminsku ir daugeliu kitų. Čia jis klausė Maironio, istoriko Prano Penkauskio, Jono Totoračio, Prano Dovydaičio, Juozo Ereto ir kitų žymių to meto mokslininkų paskaitų.

Seminarijoje Juozas Prunskis buvo uolus mokinys. Prelatas prisimena, kad jis visada ruošdavo tas pamokas, kurios buvo tą dieną užduotos, ir kartodavo tas, kurios bus kitą dieną. Tad pamokoms buvo visada pasirengęs. Visą atliekamą laiką skyrė knygų skaitymui.

Juozas Prunskis seminarijoje buvo sudaręs savo dienotvarkę, ją parodė profesorui kun. Benediktui Andriuskai. Šis gi pasiūlydė, kad klierikas turi smulkia, dvasią keliančią dienotvarkę, pagyrė ir niekuo negalėjo papildyti.

Kauno kunigų seminarijoje veikė slapta Sv. Tomo draugijėlė, kurios tikslas — dvasinis ugdymas, vieni kitiems padedant, siekimas tobulybės. Apie šią draugijėlę Juozas Prunskis rašė: „Apie dvyliką mūsų buvome susimėtę į slapta Sv. Tomo draugijėlę, stengdamiesi padėti vienas kitam ugdyti charakterį, iškelti daugiau vidinės ugnies į mūsų uždaro sąstingio gyvenimą. Čia buvo Alfonsas Lipniūnas, vėliau vyskupas Antanas Deksnys, prelatas Vytautas Balčiūnas ir kiti. Kadangi kai kas iš mūsų buvo bibliotekos 'tarnautojai', tai lengvai galėdavome susimesti į tas uždaras patalpas konfidencialiems pasitarimams. Toks bibliotekininkas buvo ir Stasys Yla“.

Juozas Prunskis priklauso ir Kunigų seminarijoje veikusiai visuomenininkų sekcijai. Jie atostogų metu dirbdavo su angelaičiais, ateitininkais, pavarininkais, organizuodavo kongresus, ne vieną jų organizavęs ir sukaityvininkas. Prelatas šiltai prisimena ir savo veiklą ateitininkų „Satrijos“ meno draugijoje ir bendradarbiavimą spaudoje.

Jau nuo 1929 metų pasirodė Juozo Prunskio straipsniai spaudoje. Rašė įvairius laikraščius: *Rytas*, *Skautų aidas*, *Panevežio balsas*, *Darbininkas*, *Tiesos kelias* ir kitus. Be tikrosios pavardės pasirašinėjo J. Žvilbuciu, J. Daugailiu slaptyvardžiais (tai gimtųjų vietų įamžinimas), o ir dabar sukaityvininkas vartoja šiuos slaptyvardžius, kartais sutrumpindamas: Daugail., J., Juoz. Pr., J. Pr., J. Prunsk. ir panašiai. 1931 metais kartu su klieriku Alfonsu Sušinsku iš rusų kalbos išvertė J. Douillet knygą *Maskva be kaukės* (mat ji iš prancūzo (Nukelta į 2 psl.)

Nuolatinis mokslinių ir kultūrinių renginių lankytojas prelatas Juozas Prunskis (viduryje)...

A. Gulbinko nuotrauka

Šiame numeryje:

Nauja knyga apie vėliausiąjį — pergalingą sukilimą Lietuvos istorijoje • Prelato dr. Juozo Prunskio sukaččiai • Daugiau įspūdžių iš Dešimtojo Mokslo ir kūrybos simpoziumo • Leonardo Andriekauskio eilėraščiai • Lietuvių rašytojų draugijos laureatas Kostas Ostrauskas

Sukaktuvinis Mokslo ir kūrybos simpoziumas — jau istorija

Keletas bruožų iš Dešimtojo mokslo ir kūrybos simpoziumo ir jo metu vykusių renginių

JUOZAS KONČIUS

1997 metų Padėkos dienos savaitgalį Čikagoje įvykęs Mokslo ir kūrybos simpoziumas prasiėjo renginiais, kurie buvo lyg ir įvadas į patį simpoziumą. Trečiadienio vakarą (11.26) Čikagos bei iš toliau atvykę svečiai rinkosi Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, Lietuvių dailės muziejuje, i meno parodos atidarymą. Parodoje šia proga buvo eksponuojami dailininko Romo Viesulo (1918-1986) grafikos darbai ir fotomenininko Algimanto Kežio „Moters“ tema sukurto foto- nuotraukos.

Atidarymas truputį vėlavo, nes buvo laukiama atvykstant autobuso su simpoziumo svečiais iš Lietuvos, kurie tik prieš keletą valandų buvo išlipę iš lėktuvo. Jų laukdami, dalyviai susipažino su parodos eksponatais bei pačiu Dailės muziejumi. Svečiams atvykus, parodą atidarė muziejaus direktorė Dalia Šlenienė, o sveikinimo žodį tarė Mokslo ir kūrybos simpoziumo programos vedėjas dr. Vytautas Narutis. Sveikino susirinkusius ir dėkojo parodos rengėjams svečiai iš Lietuvos, MKS rengimo komiteto pirmininko pavaduotojas (pirmininku yra Vytautas Landsbergis) profesorius Kazimieras Pyragas.

Po įvado ir sveikinimų, su dailininko Romo Viesulo gyvenimu, jo mokslo eiga meniniais pasiekimais ir apdovanojimais lankytojus supažindino Leonas Narbutis. Fotomenininko Algimanto Kežio paveikslų galerijos leidinį „Moters“ pristatė Aldona Jurkutė, paskaitydama ilgesnę Jacques Prevert poemą „Meilė“. Kanklių muzika į poemos skaitymą įsijungė Daiva Kimytė.

Parodos atidarymą užsklendė pats fotomenininkas Algimantas Kežys, padėkodamas jį pristatiusiems menininkams ir taip pat parodoje dalyvavusioms moterims, kurių išraiškas jis pagavo savo nuotraukoje. Joms fotomenininkas įteikė po neseniai išleista fotoalbumą „Woman“. Parodai išleisti skoningai paruošti ir atspausdinti Romo Viesulo ir Algimanto Kežio darbų katalogai.

Ketvirtadienis (lapkričio 27 d.) — Šiandien MK simpoziumo renginiai jau vyksta Jaunimo centre, Čikagoje. Vakaras buvo paliktas šeimyniniam pabėdavimui. Įvyko parodos — „1941

Vainiko padėjimas žuvusiems už Lietuvos laisvę prie Laisvės kovų paminklo Jaunimo centro sodelyje, Čikagoje, per X Mokslo ir kūrybos simpoziumą, 1997 m. lapkričio 30 d. Iš kairės: dr. Kazys Ambrozaitis, Stasė Petersonienė ir Pilypas Narutis, vadovavęs pagerbimui.

Zigmo Degučio nuotrauka

metų sukilimas ir rezistencija“ atidarymas.

Parodą atidarė rezistencijos aktyvus dalyvis Pilypas Narutis, supažindindamas dalyvius su parodos medžiaga. Padėkojo parodos rengėjams Alei ir Vytautui Namikams ir pristatė kalbėtoją, 94 metų amžiaus istoriką Joną Dainauską. Tarp įvairių pareigų, kurias Lietuvoje jam teko eiti, Jonas Dainauskas buvo Neumanui ir Sassui išskeltos 1934-35 metais Klaipėdoje už nacinę veiklą bylos reikalų vedėjas. Jautriai ir išpūdingai istorikas nužvelgė okupacijos metų rezistenciją, kuri 1941 metų birželio mėnesį išsivystė į visą kraštą apėmusį sukilimą. Tauta, kuri turi vituziją, kritiškais momentais parodo savo veidą, ir kuo didesnė vijuzija, tuo stipresnis pasipriešinimas, kalbėjo istorikas. Parodos atidarymą Pilypas Narutis užbaigė, parafrazuodamas Martyno Mažvydo žodžius: „Imkite mane ir žiūrėkite“.

Parodoje vyraavo su LAF rezistencija bei 1941 metų sukilimu susijusios nuotraukos: sukilime žuvusiųjų veidai, okupacinio laikotarpio fotografijos, Červenės kankiniai, okupacinės valdžios ir kolaborantų nuotraukos, Rainių miškelio kankiniai. Buvo galima susipažinti su tą

periodą nušviečiančia spauda, knygomis, dokumentų kopijomis ir kita medžiaga.

Toje pačioje Čiurlionio galerijoje buvo galima apžiūrėti ir Martyno Mažvydo 450 metų pirmos lietuviškos knygos sukakčiai paminėti surengtą ir daugelį lietuviškų vietovių apkeliaujusią, po to vėl į Čikagą sugrįžusią parodą. Jos organizavimu rūpinasi Lietuvių Bendruomenės Kultūros tarybos sudarytas specialus Katekizmo minėjimo komitetas.

Šia proga reikėtų paminėti ir keletą kitų simpoziumo metų vykusių parodų. Jaunimo centro mažojoje saleje vyko generolo inžinieriaus Antano Gustaičio sukonstruotų prieš karą Lietuvoje ANBO lėktuvų paroda. Parodoje buvo įvairūs ANBO modeliai, kurie kasmet keitėsi ir tobulėjo. Parodoje buvo matyti daug šeimos nuotraukų, aviacijos karininkų nuotraukos, ANBO lėktuvų eskadrilės. Viena nuotrauka yra su Lietuvos prezidentu Antanu Smetona, skrydžio aprangoje, 1936 metais. Šios parodos sudarymu rūpinosi Vytautas Peseckas su draugais, o iš Kauno Technologijos universiteto parodą surengti padėjo profesorius Antanas Žiliukas, kuris taip pat simpoziumo sesijoje apie gene-

rolą Antaną Gustaitį padarė pranešimą. Apie Antaną Gustaitį taip pat kalbėjo parodos ir sesijos vadovas Vytautas Peseckas ir dukterys Jūratė Gustaitė-Evans ir Rasa Gustaitytė.

Toje pačioje saleje dar vyko Inžinierių ir architektų sąjungos paroda, apimanti įvairius inžinerijos projektus bei darbus. Kita paroda pristatė EPA penkto regiono projektus, brošiūras, knygas, schemas ir atskelbimus. Kitoje vietoje spalvotos nuotraukos supažindino su Kauno Technologijos universiteto: pastatai, klasės, auditorijos, šventiniai renginiai, studentų gyvenimas.

Įeinant į mažąją salę buvo galima apžiūrėti amerikietiška pagrindais organizuojamo ūkio medžiagą: nuotraukos, laikraščių straipsniai, pavyzdinio ūkio organizacijos nuostatai. Šis pavyzdinis ūkis Lietuvoje yra kuriamas inžinieriaus Vytauto Šliupo iniciatyva. Ūkis yra prie Kuršėnų, netoli Šiaulių.

Platesnio masto buvo 75 metų architektūros katedros įsteigimui paminėti paroda, apimanti visą pirmo aukšto sieną. Tai irgi spalvotų nuotraukų rinkinys, kuriame matyti įvairūs statybos projektai, kurių daugelis buvo apdovanoti įvairiomis premijomis bei pažymėjimais; buvo ir architektūros studentų darbų, atrinktų šiai parodai. Rinkinys buvo centrinėje Jaunimo centro vietoje, tad ir žiūrovų gan daug susilaukė.

Simpoziumo atidarymas

Čikagos oras nelabai palankus simpoziumo dalyviams, ypač atvykusiems iš toliau. Jau iš pat ryto lietus pylė be gailės, o vakare ir naktį rūkas. Dėl rūko svečiai iš Lietuvos nebuvo nustebinti. Pas juos, sako, kai užteina migla, tai nosies galo negali matyti. Ką gi, mums ir tai nerimą kelia.

Skubu per liūtį į simpoziumo atidarymą. Bet skubė nesukubėjęs: gatvėje per geležinkelio pervažą judėjimą sustabdo traukinys, vos juda. Nors imk išlipęs iš mašinos ir pastumek. To negana, užteina iš priešingos pusės kitas traukinys, ir tas vos juda. Atskubu į atidarymą, bet jau pavėlavęs. Architektas Albertas Kerelis, MKS Tarybos pirmininkas, jau baigia savo sveikinimo žodį. Klausiu kaimy-

no, sėdintio šalia, kas čia vyko prieš tai. Jis mane apšviečia. Sako, kad atidarymą pradėjo MKS organizacinio komiteto pirmininkas Bronius Juodelis, jis ir vadovauja jam. Himnus sugiedoti pakvietęs solistas Margaritą ir Vaclovą Momkus, o invokaciją sukalbėjęs vyskupas Hansas Dumpys.

Ant scenos, prie garbės stalo buvo pakviesti vyskupas Hansas Dumpys, vyskupas Paulius Baltakis, Lietuvos ambasadorius Washington'e Stasys Sakalauskas, Švietimo ir mokslo ministras profesorius Zigmas Zinkevičius, Lietuvos garbės konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Vytautas Kamantas, Muzikos akademijos rektorius dr. Juozas Antanavičius, Vytauto Didžiojo universiteto rektorius profesorius Vytautas Kaminskas, Lietuvos Mokslo tarybos pirmininkas profesorius Leonas Kadžiulis, Kauno Technologijos universiteto rektorius Kęstutis Kriščiūnas, Vilniaus Pedagoginio universiteto rektorius profesorius Antanas Pakerys, Klaipėdos universiteto rektorius profesorius Stasys Vaitekūnas, JAV LB Krašto valdybos pirmininkė Regina Narušienė, „Draugo“ redaktorė Danutė Bindokienė, Vilniaus Pedagoginio universiteto katedros vedėjas profesorius Kazimieras Pyragas (jis taip pat ir Lietuvos MKS rengimo komiteto pirmininko pavaduotojas, o pirmininkas — Vytautas Landsbergis), MKS Tarybos pirmininkas Albertas Kerelis ir MKS programos tvarkytojas dr. Vytautas Narutis. Scenos gilumoje kabojo užrašas „Mokslas ir kūryba — tautos ateitis“. Ant stalo, dekoratyvioje medžio žvakiėje buvo įstatyta žalios spalvos žvakė, kuri sekmadienį per pamaldas Šv. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje degs ant altoriaus ir bus vyskupo Pauliaus Baltakio pašventinta. Žvakė simbolizuoja: Šviesa — Tiesa — Mokslo. Simpoziumo pabaigoje ši žvakė bus perduota parvežti į Lietuvą ateinančiam simpoziumui, 1999 metais. Simpoziumą irgi sveikino Lietuvos Respublikos ambasadorius Washington'e Stasys Sakalauskas, taip pat Švietimo ir mokslo ministras profesorius Zigmas Zinkevičius ir Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas Seime dr. Zibartas Jakūnas. Dar sveikino PLB pirmininkas Vytautas Kamantas, JAV LB Krašto valdybos pirmininkė Regina Narušienė, profesorius Kazimieras Pyragas. Užbaigiant atidarymą, simpoziumą pasveikino ir palinkėjo sėkmės Programos pirmininkas dr. Vytautas Narutis. PLB pirmininkas Vytautas Kamantas buvo pakviestas uždegti simpoziumo žvakę — švyturį, su kuriuo šviesa Tarybos pirmininkas Albertas Kerelis paskelbė Dešimtąjį mokslo ir kūrybos simpoziumą atidaryti.

Prelegentai ir klausytojai pasiskirstė po didesnes ar mažesnes auditorijas. Kai kuriose iš jų, vėliau įėjus, pritrūks ir sėdimų vietų. Nežinia, ar blogas oras lauke padėjo, ar pakenkė simpoziumui. Gal ir padėjo, nes žmonių buvo pilnas Jaunimo centras, kur beieitum. Lietuvių dar gyvuoja. Registracijos komisijos pirmininkė Birutė Vindašienė patikino, kad iš viso buvo užsiregistravę apie 600 dalyvių. Ji mano, kad buvo ir neužsiregistravusių. Dešimtojo mokslo ir kūrybos simpoziumo pro-

I. Kriaučiūnienės nuotrauka

Leonardas Andriekus

NE VELTUI MELDĖMĖS Į ŠVENTĄ DVASIĄ

Mes būsime amžinai palaiminti,
Kad vis tikėjome šventai,
Jog vėl atgausime pirmą atmintį,
Ir daiktus jau vadinsime tikrais vardais.

Lig šiol gi patys sau melavome,
Kol buvom dar neapšviesti. —
Net ir dabar kitoks jau marių mėlynas,
Kitokia nerimo naktis...

Ne tai, kad ji jau būtų deimantinė
Ir marios — Fra Angelico melsmo spalvos. —
Ak, nesupras to mūsų džiaugsmo minios
Ir padėkos Te Deum negiedos.

Tik aš ir tu gal tesuprasi,
Kodėl jau žemės, kaip giesmė. —
Ne veltui meldėmės į Šventą Dvasią,
Ieškom savo nerimui prasmės...

PRIE KETURIOLIKTOS STOTIES

Yra, yra net ir per daug vilties,
Kad palengvės žmogaus gyvenimas. —
Prie Kryžiaus Kelio keturioliktos stoties
Paliksim savo nerimą

Ir jausimės jau visiškai laisvi,
Viskuo patenkinti, laimingi, ramūs:
Staiga skaisčiu saulėteikiu sušvis
Gimtosios žemės panoramas.

Tiktai, ar atsiminsime, kur buvome, ką lankėme,
Ką matėm, jautėm bei girdejome,
Kol pagaliau šios laimės susilaukėme
Už savo meilę, viltį ir tikėjimą.

gramoje buvo įrašytos keturios plenarinės sesijos ir 31 mokslo sekcija. Iš viso buvo įrašyti 163 prelegentai. Tačiau šis skaičius nėra tikslus, nes ne visi įrašyti į programą svarstybose dalyvavo. Iš Lietuvos dalyvavo daugiau kaip 70 prelegentų.

Visose svarstybose dalyvauti ir išklausti visus prelegentus, žinoma, nebuvo įmanoma, nes daug sekcijų vyko tuo patiu metu. Reikia manyti, kad jei ir ne visi prelegentai, tai bent dalis, teiksis prisijusti spaudai savo referatus, kad jų mintys pasiektų kuo platesnį skaičių tautiečių.

Pirmiausia užsukau paklausti apie dabartinę demografinę padėtį Lietuvoje. Kalba profesorius Stasys Vaitekūnas iš Klaipėdos universiteto. Pastaraisiais metais gyventojų prieauglis Lietuvoje vis dar mažėja. Tam priežasčių yra daug ir įvairių. Sukūrė šeimas, daugelis stengiasi pirma įsikurti materialiai, pagerinti gyvenimo sąlygas, o po to laukiasi šeimos prieauglio. Yra daug ir kitų variančių. Didelis skaičius netekė-

jusių moterų susilaukia prieauglio, kurio negali tinkamai išaukleti šeimyniniam gyvenimui; jie tampa socialine našta. Kaime gimstamumas yra didesnis ir šeimos normalesnės, negu miestuose, kur gyvena didžiausias gyventojų skaičius. 1939 m. gyventojų prieauglis buvo 8.8%, o 1990 metais priartėjo prie nulio. Bandoma šią problemą spręsti valstybiniu mastu. Ar nedingsta lietuvių tauta, kai parduodama daugiau karštų negu lopšių? Vyksta ir emigracijos procesas: išvyksta daug jaunučių žmonių į Vakarus; išvyksta i gimtuosius kraštus ir nemažai lietuvių gyvenusių svetimšalių. Prošvaisčių demografinės padėties pagerinimui yra, bet reikia, kad jų atsirastų daugiau, būtų parodoma daugiau iniciatyvos valstybiniu mastu.

Lietuvos integracijos į Europą sekciją moderavo dr. Vėjas Liulevičius, Tennessee universiteto profesorius. Jis šią temą gvildeno itoriniu-filosofiniu požiūriu: kokią Europą Lietuva grįžta? Istorijos bėgyje yra buvę įvairių

(Nukelta į 4 psl.)

X MKS garbės svečiai per simpoziumo atidarymą: Lietuvos ambasadorius JAV Stasys Sakalauskas, vyskupas Paulius Baltakis, Lietuvos Švietimo ir mokslo ministras Zigmas Zinkevičius, PLB pirmininkas Vytautas Kamantas, vyskupas Hansas Dumpys, prof. Kazimieras Pyragas ir JAV LB pirmininkė Regina Narušienė.

Zigmo Degučio nuotrauka

X Mokslo ir kūrybos simpoziumas

(Atkelta iš 3 psl.)

Europos viziją, net ir tokių, kaip Stalino ar Hitlerio kurimas savos Europos kitų sąskaita. Kokia yra Europos Sąjungos vizija, į kurią taip ryžtingai bando patekti Lietuva? Ar tai yra Lietuvos išganymas? Daugelis taip mano, bet yra ir skeptikų. Ar ne per daug retorikos girdime apie šią sąjungą? Yra ir rūpestius sukeliančių bruožų šioje organizacijoje: biurokratinė struktūra, stoka krypties ir vizijos, stoka atsakomybės, išpareigojimo, korupcija vyrauja ir joje plati mastu: didelė biudžeto dalis nuplaukia neaiškiais kanalais, stokojama demokratijos jos struktūrose. Reikia reformų, bet trūksta jėgos iš viršaus, kuri stumtų reikiamas reformas. Prelegentas taip pat pažvelgė ir į Rusijos kaitos raidą: kaip ji supranta save ir pokyčius aplink ją. Rūpestių jai kelia gyventojų skaičiaus sumažėjimas iš vienos pusės ir gyventojų daugėjimas Kinijoje parubėžiais iš kitos. Visi šie klausimai gali turėti įtakos ir į Lietuvos gyvenimą, jei ne šiandien, tai ateinančiame šimtmetyje.

Dr. Stasys Vanagūnas, Arkansas State universiteto politikos mokslų profesorius, kalbėjo apie valstybės valdymo struktūras, skirtingus valdininkijos sluoksnius: valdininkus ekspertus, valdininkus politikus ir kaip jie paveikia valstybinį gyvenimą. Jis kėlė taip pat valdininkų kvalifikacijų klausimą, užsienio kalbų žinojimo svarbą. Lietuvoje dar jaudinama komandinės valdymo sistemos palikimas iš sovietijos laikų: biurokratija, užsilikę nemalonūs įpročiai, kurie šiandien slepia dar viešąjį gyvenimą. Teko dar gerokai palaikyti, kol valstybė galutinai atsikratys nomenklatūrinio įgudžio.

Darius Furmonavičius, Bradford universiteto, Anglijoje, daktarantas, kalbėjo tema "Lietuva grįžta į Europą". Klausimai jį kėlė dviejų pagrindinių organizacijų — NATO ir ES — kontekste ir kokie sunkumai sutinkami, norint patekti į šias organizacijas. Rusijos parlamentas — Duma dar visokeriopai spaudžia, kad Lietuva atsiskaitytų noro stoti į NATO. Kaip tą klausimą išspręsti, kad Lietuvos priėmimas mažiausiai erzintų Rusiją, yra opus klausimas, kurio išsprendimui iš Lietuvos diplomatijos pareikalaus dar daug apgalvotų eismų. Karaliaučiaus srities demokratizacija ir demilitarizacija prelegentas laiko svarbiu Europos stabilumui išspręsti klausimu. Ekonominis, kultūrinis, etninis bendradarbiavimas šioje teritorijoje yra ilgalaikių perspektyvų kelias Lietuvai.

Plenarinė sesija apie 1941 metų birželio mėnesio sukilimą vyko didžiojoje salėje, kuri apypilniai prisipildė klausytojais. Šiai sesijai vadovavo sukilimo rengimo ir jo vykdymo vienas iš pagrindinių veikėjų inžinierius Pilypas Narutis. Šios sesijos tema buvo "Lietuvos Laikinoji vyriausybė siekia nepriklausomybės", o joje kalbėjo gyvi ano meto liudininkai. Profesorius dr. Adolfas Damušis kalbėjo apie okupacijos meto rezistencijos gaires ir taktiką: brandinti tautinę sąjungą, laisvės meilę, skirti ir taupyti jėgas nepriklausomybės atstatymui. Esant okupuotiems, svarbus buvo demokratinio pasaulio informavimas apie įvykius Lietuvoje. Lietuvos Aktyvistų frontas pasaukė tautą sukilimui, tai ji atliko, bet nejo į Hitlerio interesus sferą. Naciai nepripažino sukilimo metu sudarytos vyriausybės, tačiau kurį laiką ją toleravo. Jiems reikėjo gyventojų ramybės, o kariuomenei maisto.

X MKS Pirmajai lietuviškai knygai skirtos akademijos koncertinės programos dalyviai: (iš kairės) pianistė Sonata Zubovienė, aktorė Karilė Baltrušaitytė ir pianistas Rokas Rubovas.

Vėliau vyriausybės veikla buvo suspenduota; prasidėjo nacinis teroras, kacetai ir kalėjimai.

Dr. Juozas Meškauskas kalbėjo apie sukilimus ir jų reikšmę. Rezistencija yra ne naujas dalykas Lietuvos istorijoje. Ji prasidėjo su Lietuvos valstybės kūriniu ir kova su Lietuvos priešais. Lietuva skyrė Rytų imperijai nuo Vakarų, tačiau Vakarai ignoravo Lietuvą, ypač po unijos su Lenkija, vien Lenkijos vardas vyravo. Vakarai niekada nebuvo Lietuvos draugais. Tai turėtų prisiminti bandydami stoti į NATO ir ES.

Baigiant šią sesiją, Pilypas Narutis dar peržvelgė, kaip vyko pats sukilimas.

Kita plenarinė sesija — "Lietuvos integracija į Europą" irgi vyko didžiojoje salėje. Šiai sesijai vadovavo profesorius Tomas Remeikis ir nušvietė politinį ir ekonominį Europos foną, kuriame dabar yra Lietuva pakeliui į NATO ir ES. Vakarai į naujus narius žvelgia atsargiai, su nepasitikėjimu. Ką Lietuva ir kitos pokomunistinės valstybės turi daryti, kad patektų į šias organizacijas? Šis klausimas buvo palieamas kitų prelegentų.

Paul Goble dėl ligos pats negalėjo dalyvauti, tad jo pranešimą perskaitė Edvardas Tuskenis. Paul Goble vardas turbut daugeliui lietuvių yra pažįstamas iš spaudos, jis dažnai buvo sutinkamas nepriklausomybės atstatymo laikotarpiu. Paul Goble tuo metu dirbo JAV Valstybės departamente, Rytų Europos skyriuje ir daug pasitarėvavo mūsų veiksmams keliant Lietuvos nepriklausomybės klausimą Washington'e. Savo referate jis peržvelgė sunkumus, kuriuos dabar Lietuva sutinka iš Rytų ir Vakarų: iš krašto vidaus ir kur link ji turi eiti, norėdama sukurti laisvą ir demokratinę bendruomenę. Lietuva ir toliau turi bandyti įsijungti į NATO, plėsti santykius su JAV, tačiau Lietuva turi suprasti, kad nei NATO, nei ES jos problemų neišspręs; ji pati turi kurti demokratines institucijas, eidama į demokratiškai besivystančią bendruomenę. Lietuviai turi būti tokie stiprūs, kokiais jie buvo 1991 metais sausio mėnesį prieš televizijos bokšto ir parlamento rūmų Vilniuje.

Dr. Gediminas Vitkus iš Vilniaus universiteto svarstė, kaip Lietuvai reikėtų daryti, negalint patekti į NATO. Tuo atveju, ji turėtų bandyti patekti bent į ES. Tam mažiau prieštarautų Rusija. O taip pat turėtų bandyti toliau plėtoti dvišalius santykius su kitomis regioninėmis valstybėmis. Mums reikia taip

pat "lobbyists", kurie įtaigautų rusų parlamentarus, kad būtų patvirtinta dvišalė sienų sutartis. Jis taip pat tęsė Paul Goble mintį, kad mūsų problemų niekas neišspręs, tik mes patys.

Dr. Valdas Samonis iš Toronto universiteto maste, kad mums reikia būti realistais, kurti gerą rinką, plėsti gamybą. Turėtume būti ne euroentuziastais ar skeptikais, bet eurorrealistais, kaip jis grupavo lietuvių nusiteikimus Europos struktūrų atžvilgiu. Su kompiuteriais, Internet'u, keičiasi technologija ir atsiranda daugiau galimybių ir maziems kraštams. Pasaulis prieina prie globalinės ekonomikos, plinta investicijų politika, o tai atveria ir naujų galimybių lauką Lietuvai.

Profesorius Julius Šmulkštys iš Indiana universiteto peržvelgė NATO paskirtį Europoje. Naujos po šaltojo karo NATO funkcijos, tai Europos stabilumas, saugumas, o to siekiant reikia įtraukti į šią organizaciją visas Europos valstybes. Rusijos integravimas į NATO turėtų padėti Lietuvai. JAV svaris Europos saugumui yra labai didelis, tad mums reikia bandyti paveikti JAV valdžios struktūras ir Kongresą, kad Lietuvos klausimai būtų sprendžiami mums palankia kryptimi. Mums reikia laviruoti su Rusija lygių valstybių santykiu. Mes galime Rusiją mylėti, ar ne, bet negalime jos ignoruoti.

Profesorius Zigmantas Degučius. Zigmantas Degučius nuotrauka

Dešimtojo mokslo ir kūrybos simpoziumo akademija — koncertas didžiojoje Jaunimo centro salėje pradėjo Lietuvos Respublikos garbės konsulas Vaclovas Kleiza. Jis priminė, kad lietuviai paskutinėje priemonėje krikščionybę, bet priėmė ją gyvnė —ėjo į kalėjimus, tremti. Pirmą spausdintą knygą irgi ne pirmieji išleisdome, bet už ją

taip pat kovojome, kentėjome priepaūdą, bet nepasidavėme.

Ministras profesorius Zigmantas Zinkevičius kalbėjo apie mūsų rašomąją kalbą, kokios yra jos ištakos ir apie Martyno Mažvydo kalbą jo *Katekizme*. Mažvydo kalba turėjo du sluoksnius: vieną prigimtą žemaitišką, o antrą pasisavintą aukštaitišką, paveldėtą iš motinos. Jo motina buvo aukštaitė, ištekėjusi už žemaitį Mažvydo. Jo poteriuose, kuriuos jis išmoko iš motinos, nėra jokių žemaitiškų.

Ar Mažvydas buvo pirmas, rašęs lietuviškai? Be abejo, ne, tik maža kas yra išlikę iš tų laikų: maža dalis pavienių frazių, poterių tekstai, kurie buvo parašyti ranka lotyniškų mišiolų parašėse ar tuščiuose lapuose. Tos knygos priklausė pranciškonams, atvykusiems į Lietuvą Mindaugo laikais ir apsigyvenusiems Vilniuje. Nuo kada buvo pradėta rašyti lietuviškai? Profesorius mano, kad nuo karaliaus Mindaugo laikų, nuo jo krikšto. Kad galėtų pakrikštytuosius mokyti poterių, reikėjo juos išversti iš vokiečių kalbos ir užrašyti. Vertimą irgi tikriausiai atliko pranciškonai.

Koncertinė akademijos dalis atliko pianistai Rokas ir Sonata Zubovai, o poetines interpretacijas deklamavo aktorė Karilė Baltrušaitytė.

Apie meninę akademijos dalį galima būtų pasakyti, kad simpoziumo dalyviams tai buvo dvasinė atgaiva po ilgos dienos paskaitų bei svarstybių. Koncertinė dalis publika išklaušė su ypatingu atidumu, absoliučia tyla ir ilgam išsinešė neparmirštamą fortepiono garsų ir su artistiška išraiška perduotą poetinį lietuviško žodžio grožį. Bisui Rokas ir Sonata Zubovai kartu paskambino dar viena žaisminga kūrinių. Deklamatoriai ir pianistai buvo įteiktos gelių puokštės. Jonui Vazneliui priklausė padėka už surengimą Mokslo ir kūrybos simpoziumui skirtos kurybingos kultūrinės programos. Vertėtų paminėti, kad per programą scenos gilumoje kabojo dekoratyvinis užrašas: "X Mokslo ir kūrybos simpoziumas — lietuviškai knygai 450".

(Tęsinys ateinančių šeštadienį)

ATITAIŠYMAS

Gruodžio 20 dienos numerį prie dr. Jurgio Gimbuto straipsnio "Dvi žemaitiškų monografijos" buvo sukeisti parašai po klisem: po viršutinę turėjo būti "Grūstės kapinėse varpinė ir medinė koplyčia", po apatinę "Sėda — šventoriaus koplyčia ir nauji kryžiai".

LRD premija Kosto Ostrausko „Ketvirtajai sienai“

PAULIUS JURKUS

Gruodžio 12 dieną telefoniniame posėdyje New York'e paskirta Lietuvių rašytojų draugijos metinė premija rašytojui-dramaturgui Kostui Ostrauskui už jo knygą *Ketvirtoji siena*. — "Siame trumpą dramų, kritikos straipsnių ir pokalbių rinkinyje autorius savitai gvildena santykius tarp literatūrinės ir ne-literatūrinės tikrovės, išplecia kritinio literatūros tyrimo ribas." — Taip sakoma premijos paskyrimo akte. Knygą išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas Čikagoje.

Si premija skiriama metų gale už praėjusius metus; šiemet paskirta už 1996 metų grožinės literatūros geriausią veikalą. Premija — 2,000 dolerių. Jos mectenatas — Lietuvių fondas. Jis ir pageidavo premiją skirti tokiu laiku. LRD valdyba su tokiu pageidavimu sutiko, nes premija didelė parama ir pagoda išeivui rašytojui.

LRD valdyba premijai skirti sudarė komisiją iš trijų žmonių, kurie pareigom pasiskirstė taip: pirmininkas Leonardas Andriekus, sekretorė Alina Staknienė, narys Algirdas Landsbergis.

Kiek sunkiau buvo sudaryti išeivų knygų sąrašą. Nei autoriai, nei leidyklos paprastai į tai nekreipia dėmesio ir LRD valdybai nesužadina savo išeivų knygų. Galėtų bent pranešti, kad tokia knyga išleista ir kaip galima ją gauti.

Dabar LRD valdyba kreipėsi į *Tėviškes žiburių* redakciją, ir daktorių kun. dr. Praną Gaidą. Jis ir atsuntė tą sąrašą, kuris šiais metais buvo gana kuklus. LRD valdyba šia praga dėkoja kun. dr. Pranui Gaidai už paslaugą.

Kaip pasidarė ši premija?

Nepriklausomos Lietuvos laikais Lietuvių rašytojų draugijos rūpestis valstybinė literatūros premija pradėta skirti nuo 1935

Kostas Ostrauskas. Teresės Gaidelytės nuotrauka

metų. Premija buvo 5,000 litų. Sovietams 1940 metais okupavus Lietuvą, įvesta jų tvarka, uždaryta Lietuvių rašytojų draugija, jos vietoje įkurta jiems ištikima Lietuvos rašytojų sąjunga.

Karo metu 1944 metų vasarą dauguma rašytojų pasitraukė į Vakarų, ir 1946 sausio 25–26 dienomis buvo jų suvažiavimas Tübingen'e, Vokietijoje. Dalyvavo 100 rašytojų. Ten atgaivinta Lietuvių rašytojų draugijos veikla. Pirmininku išrinktas Stasys Santvaras.

Iš Vokietijos didžioji rašytojų dalis suvažiavo į Ameriką. Čia 1950 m. gegužės 6 d. Boston'e įvyko rašytojų susirinkimas, įtvirtinta Lietuvių rašytojų draugijos veikla, pirmininku išrinktas Jonas Aistis. Nuo 1950 metų draugija skiria premiją už tų metų geriausią grožinės literatūros kūrinių. Tai buvo pirmas ir pagerbimas būvusios valstybinės premijos. Tuo šiu draugijos premija buvo prestinė.

Tai šiemet paskirta 46-oji Lietuvių rašytojų draugijos premija. Pradžioje toji premija bū-

vo 500 dolerių. LRD valdybai teko pinigų jai suorganizuoti. Kai sustiprėjo iškūrus Lietuvių fondas, jis pasidarė šios premijos mectenatu. Pradžioje skirta 1,000 dolerių, vėliau — 2,000. Jau bus 20–25 metai, kaip tos premijos mectenatu yra Lietuvių fondas. Šia proga Lietuvių rašytojų draugijos valdyba ir visi rašytojai dėkoja Lietuvių fondui už šią premiją, už tą konkretią paramą lietuvių literatūrai.

Kas tas laureatas?

Šių metų laureatas Kostas Ostrauskas yra gerai žinomas rašytojas — dramaturgas, išleidęs keletą knygų. Jo dramos modernios, trumpos, kupinos naujų idėjų, staigių sprendimų, dažnai vaizduoja istorinius žmones, jų gyvenimo iškarpas, įvesdamas nemažai humoro. Jo dramos: "Pypkė", "Kanarelė", "Žaliojo lankelė", "Gyveno kartą senelis ir senele", "Duobkasiai" — buvo vaidinamos JAV ir Kanados lietuvių teatruose.

Priminti verta šiek tiek jo biografijos. Gimė 1926 m. balandžio 5 d. Veiveriuose. Gimnaziją lankė Šančiuose, Kaune. Baigęs 6 klases, 1943 įstojo į Kauno Jaunimo teatrą, buvo aktorius, drauge lankė teatro studiją. Pasitraukęs į Vokietiją, 1946 metais baigė Luebeck'o lietuvių gimnaziją, iki 1949 lituanistiką studijavo Pabaltijo universitete Pinneberg'e, kartu lankė ir dainavimo studiją.

Atvyko į Ameriką 1949 metais. Philadelphiaje University of Pennsylvania studijavo balistiką ir slavistiką, specializavosi lietuvių literatūroje pas Vincą Krėvę. Studijas magistro laipsniu baigė 1952 metais, filosofijos daktaro laipsnį gavo 1958 metais.

Įvairios spaudos bendradarbis, nuo 1954 metų daug rašė *Lietuvių enciklopedijoje* apie muziką, literatūrą. Nuo 1952 metų dirbo U Penn bibliotekoje, nuo 1958 metų — Muzikos bibliotekos vedėjas. Šių metų pradžioje persikėlė gyventi į St. Petersburg Beach, Florida.

Tegu ten ramios pensininko dienos prie Atlanto ... virsta gražia vertinga kūryba!

Prelatas dr. Juozas Prunskis

(Atkelta iš 2 psl.)

ruoštas knygų, išspausdintų Lietuvoje, pristatymas. Ir visiems kun. Juozas Prunskis negaili gero, nuodirdaus, skatinančio veikti žodžio.

Taciau bene svarbiausias — jo mectenatoriškas bruožas. Jubilato mectenatorystei išreikšti reikėtų išsamios studijos... Nėra nė vienos katalikiškos veiklos srities, kuri nebūtų pajutusi Prelato dėmesio; tai ir mokyklos, laikraščiai ir žurnalai, ir leidyklos, draugijos, organizacijos, visuomeninės bei moksline institucijos. Lietuvių fonde prelato įkūrė ne vieną savo vardo premijų fondą. Jo premijos išeivijoje skatino kūrybai, mokslinei veiklai, padėjo garsinti Lietuvos vardą tais sunkiais Lietuvių laikais. Net ir vienos premijos pavadinimas — Už Lietuvos vardo garsinimą kitataučių spaudoje — rodo kun. Prunskio rūpestį gimtąja Lietuva.

Prelato pagerbimas

Prelato dr. Juozo Prunskio literatūrinė-kūrybinė veikla buvo įvertinta jau 1952 metais. Jis — plačiai žinomas žurnalistas, vienas *Draugo* dienraščio redaktorius — kviečiamas nariu į tarybą, į rašto žmonių sambūrį „Gyvyjų rašytojų katalikų galeriją" (The Gallery of Living Catholic Authors). Juozas Prunskis — septintasis lietuvis, sulaukęs tokio amerikiečių pa-

gerbimo. Ne kartą Juozą Prunskį pagerbė *Aidai*, minėdami įvairius jubiliejus 1957 metais — jo kunigystės 25-metį, 1977 metais — jo amžiaus 70-metį. 1982 metais Lietuvių rašytojų sąjungos suvažiavime Cleveland'e kun. dr. Juozui Prunskui už nenuilstamą darbą ir paramą lietuviams mokslininkams — rašytojams, visuomenininkams bei leidykloms, buvo suteiktas Lietuvos rašytojų sąjungos garbės nario vardas.

1987 metais labai svarbus kunigo Juozo Prunskio gyvenime — šventasis Tėvas jį pakėlė prelatu. Tais pačiais metais už ilgąmetę žurnalistinę veiklą jam buvo įteikta Žurnalistų sąjungos premija. 1990 m. gegužės 2 d. Lemont, Illinois įvyksioje III Lietuvių respublikonų lygos popietėje „Už ilgąmetę ir šakotą lietuvišką veiklą" prel. dr. Juozas Prunskis buvo pagerbtas šios lygos žymeniu.

Garsėja kun. Juozas Prunskis savo rūpestiu bei dėmesiu jaunimui: ateitininkams, skautams. Tad ne veltui 1991 metais VII Pasaulio Lietuvių jaunimo kongrese prelatui Juozui Prunskui buvo įteiktas Pasaulio lietuvių Jaunimo sąjungos garbės mectenato diplomai.

Lietuvoje plačiai Juozo Prunskio vardas nuskambėjo, minint jo 85-ąsias gimimo metines: pasirodė nemaža straipsnių spaudoje, kalbėta radijo laidoje, o Lietuvių katalikų mokslo akademija 1993 m. vasario 27 d. Vilniuje, Šv. Kazimiero bažnyčios salėje suorganizavo jam skirtą vakarą, kuriame da-

lyvavo gausūs dvasininkijos atstovai, gimnaziškai, mokslineiškai ir šiaip besidomintys savo krašto kultūra žmonės.

Dabar, jo 90-mečio proga, prelato Juozo Prunskio vardas dar plačiau suskambėjo, garsindamas ir savo gimtąjį kraštą — Uteną.

Šių metų liepos 20 dieną iškilėms Daugailiuose (Utenos rajone) pradėtas renginių ciklas, skirtas prelatui dr. Juozo Prunskio 65-erių metų kunigystės ir 90 metų amžiaus jubiliejams. Rugšėjo 24 dieną, jubilatiui buvo suteiktas Utenos miesto garbės piliečio vardas, o lapkričio 17-18 dienomis vyko moksline konferencijos Utenoje ir Kupiškėje. Čia buvo pristatyta ir šio straipsnio autorės tik ką pasirodžiusi knyga *Gyvenimas Dieviui ir Lietuvai*. Renginių ciklas Zarasuose, Rokiškyje, Telsiuose, Kaune ir Vilniuje bus tęsiamas 1998 metais. O daugelyje Lietuvos bažnyčių tikintieji dėkos Dievui už tautai atsiųstą neeilinę asmenybę Juozą Prunskį, prašydami Aukščiausiojo visokeriopos palaimos. Į šių maldų pyne įsiųngs ir straipsnio autorės padėkos malda.

• Vilnius. Gruodžio 3 d. Tri-napolio rekollekcijų namuose adventiniam susikaupimui susitiko Vilniaus arkivyskupijos kunigai. Konferencijoms vadovavo Vilniaus arkivyskupas A. J. Backis ir jo pagalbininkas vyskupas J. Boruta, SJ. Susitikime dalyvavo apie 40 kunigų.